

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

Friderici Iacobi Beyschlagii, Gymnasii, quod Halæ Suevorum est, Adiuncti, & ad ædem S. Mich. Archangeli Catechetæ extraordinarii, Sylloge Variorum Opusculorum

(Programmatvm, Orationvm, Epistolarvm, Poematvm, Dissertationvm, Aliarvmqve Observationvm ...)

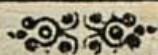
Fascicvlos I.II.III.IV.V. Ab Annis MDCC.XXVII.M.DCC.XXVIII.M.DCC.XXIX. Editos, Complexvs. Cvm Indice Triplici.

Beyschlag, Friedrich Jakob

Halae Suevorum, M.DCC.XXIX

- I. Melchioris Wengeri. Rectoris olim Gymnasii Suevo-Halensis, Programma De Secretis & fatalibus Imperiorum ac Rerum publicarum pignoribus.

urn:nbn:de:gbv:45:1-16134

I.

*MELCHIORIS WENGERI,**Reſtoris olim Gymnaſii Suevo-
Haleniſis,*

PROGRAMMA

De

*Secretis & fatalibus Imperiorum ac
Rerum publicarum pignoribus.*

PLerique olim populi divina, ut ipſi re-
bantur, & fatalia Imperii Pignora co-
luerunt, quæ tanquam *διοπτῆρ*, id eſt, cœli-
tus demiffa ſibi donataque ſummo ſtudio
aſſervabant, amiſſis illis violatiſve tristem
Reipublicæ perniciem imminere; retentis
vero & religioſe cuſtoditis incolumitatem
promitti perpetuam, plane perſuaſi. Quo
etiam Fata Urbium referri debent, quibus
hoſti proditis certum urbibus excidium im-
pendere arbitrabantur. Vtraque Fatorum
nomine complectitur Chryſalus ſervus apud
Plautum *Bacchid.* 4, 9, 29. *Illo tria fuiſſe au-
divi fata, quæ illi forent exitio: Signum ex*

Tom. I. Faſc. III.

Gg

ARCE

arce si perisset: alterum etiam est Troili (omnium Priami filiorum natu minimi) mors: Tertium, cum porta Scae limen superum scindere-tur. Signum illud, quod priore loco memorat, Palladium, sive Palladis simulachrum fuit, trium cubitorum, cœlo delapsum, ut perhibent nonnulli, eo tempore, quo Ilus arcem, cui ab conditore nomen Illo postea fuit, struere aggressus, signum aliquod propitiæ voluntatis exhiberi a Superis oravit. Cæterum Oraculo mox edoctus est Ilus, civitatem perpetuo fore incolumem, quoad Palladium istud inviolatum ibidem servaretur. Eo itaque per Diomedem & Vlysssem, per cuniculos arcem subeuntes, ablato, Troja, quam non anni decem, non mille carinæ domuerant, Græcorum potestati cessit. Postea tamen, excisa jam Troja, Æneas illud a Diomedes reditum, una cum reliquis Penatibus secum in Italiam asportavit, *Penatiger* ideo ab Ovidio (15. *Metamorph.* 450.) dictus. Secutis deinde temporibus Romæ in Vestæ penetrali fatale hoc Imperii Romani Pignus fuisse conditum, cum aliunde, tum ex Livii 26, 27. discimus. Qui & Numam arma cœlestia, quæ Ancilia (alii cum Plutarcho An-

An-

Ancylia scribunt) appellantur, Salios ferre, ac per urbem ire canentes carmina cum tripudiis solemnique saltatu jussisse, memoriae prodidit. Servius ad *VII. Aeneid.* 188. Palladio & Ancilibus alia quinque adjungit, quæ Romanum imperium, ut ipse ait, tenuerint seu conservaverint. Cæterum quo cultu prius quidem apud Iliadas, tum apud Romanos veteres Palladium, & apud hos arma quoque Ancilia sunt habita; eodem postea Fortuna Augusta, vel Augusti sub Principibus fuit, nunc Fortuna Aurea, nunc Regia, interdum Fortuna Principis, alias Felicitas Augusti cognominata, in cubiculoque Principis culta, & una cum imperio successori tradita, qua de plura collegit Clariss. Polyhistor Rupertus ad *Flori Prolog.* §. 2. p. 26. Imperii Perfici tutela sive pignus Zoroastris, vetustissimi Bactrianorum Regis, cineres fuere. Mycenis perpetuam incolumitatem pollicebatur Aries aureus: Ephesiis Diana illa *διοπετής*, cujus & S. Litteræ *Actor.* 19, 35. meminerunt: Scythis aratrum, jugum, securim (ita Interpres. Curtius sagittam ponit, 7, 8, 17.) phialam sive pateram, ex auro facta omnia, cœlo decidisse, tribus Targitai filiis regnantibus,

Gg 2

Herodo-

Herodotus 4, 4. auctor est. Quodsi jam in originem talismodi Pignorum inquirimus, forte non absurdum fuerit existimare, sicut alia pleraque in ceremoniis gentilium; ita τετελεσμένας quoque Statuas hasce, & secreta Rerumpublicarum Pignora Arcæ Fœderis, quam DEI mandato Moses artifice Bezaleelis manu confici curavit, suos debere natales. Hæc gratiosæ Numinis præsentiae symbolum erat, quam pluribus miraculis venerabilem cum Judæis, tum Gentilibus DEVS reddiderat, & unde responsa consulentibus dare, atque opem & auxilium implorantibus eum promittere consueverat. Hinc bello Allophylos inter & Israëlitas moti, cum hi clade ingenti ab hostibus essent affecti, tanti causam mali Arcæ absentiam sibi fuisse rati, Seniorum consilio eam in castra sua, præter voluntatem & mandatum DEI, deportarunt, firmissimo hoc præsidio ad res melius gerendas deinceps usuri. Eaue fiducia erecti, Arcam lætissimis plausibus ac jubilis susceperunt. Contra ea Philistæi, cognito, illam Israëlitarum in castra esse allatam, ingenti terrore perculsi, *Venit, inquit, DEVS in castra. Va nobis! non eodem posthac cursu res, quo fluxere adhuc, ibunt.*
Va

Vae nobis! quis eripiet nos manu tam potentium Deorum? (ita homines idololatæ de uno DEO, tanquam de pluribus, loquuntur) Hi sunt Dii, qui Ægyptum omnivariis in deserto malis affecerunt. &c. 1. Sam. 4, 7. seq. Verum ipse belli hujus eventus clarissime docuit, cladis nuper acceptæ culpam non alibi, quam in Israëlitis hæsisse, qui contra leges sibi datas identidem prævaricando, DEVM graviter offenderant, eoque averso bellum gerebant; tantum abest, ut illum pro sua staturum causâ, citra temeritatis notam, polliceri sibi, aut ab Arca victoriam ac salutem, quæ à solo DEO petenda & expectanda erat, sine impietate sperare possent. Eaque propter cœlestis Justitiæ nefarium vanissimorum hominum errorem, improbitatemque detestabilem graviter ultâ, & ipsos, & Arcam, in qua spes omnes suas impie collocaverant, in potestatem hostium tradidit, atque ea ratione cunctis ostendit mortalibus, solam pietatem, & sanctum DEI cultum timoremque, uberrimum omnigenæ salutis fontem, omnis indubiæ spei anchoram, ac firmissimum adversus quosvis hostes præsidium, Pignus denique Rerum publicarum ac Imperiorum esse inex-

Gg ;

pugna-

pugnabile, quo sancte religioſeque custodito ſtent illa & floreat; neglecto contra ac ſuſque deque habito concidant & evertantur. De Constantini M. præſtanti virtute Principis, conſilio, quo Byzantium, Constantinopolin poſtea & Novam Romam ab eo vocitatam, alteram Imperii Romani ſedem conſtituit, imperiumque ipſum in orientale & occidentale partitus eſt, varie & olim diſputatum eſt, & nunc quoque concertatur, plerisque illud acriter reprehendentibus, aliis autem vel ſimpliciter laudantibus, vel ſaltem excuſantibus. Non eſt huius loci, neque ingenii forſitan noſtri, ea, quæ in utramque partem à ſcriptoribus tam Gentilibus, quam Chriſtianis afferuntur, excutere. Si tamen id, quod ſentio, pace aliorum ingenue licet profiteri, ſic plane exiſtimo, calamitatum & cladum, quæ poſt Constantini tempora orbem Romanum oppreſſerunt, cauſſam præcipuam, & prope unicam, veræ neglectum pietatis fuiſſe. Ut primum enim laudatiſſimi Principis opera, & Dei cum primis beneficio, tranquillior Eccleſiæ ſtatus obtigit, egregius ille pietatis ardor, quem ſævæ gentilium perſecutiones in pectoribus fidelium

accenderant, & adhuc aluerant, minui & evanescere, Episcoporum luxus & superbia cum opibus mirum in modum crescere, schismata passim ac hæreses teterrimæ piam christianorum consensionem & orthodoxiam violentius, quam antea, convellere ac labefactare, omniaque impietate, ambitione, iniuriis, certaminibus repleri cœperunt. Tum toto in Imperio, atque adeo in ipsa urbe principe, innumera ethnicorum hominum multitudo supererat, qui abiecta idololatria Christo nomen dare, manifestis licet argumentis, & stupendis convicti miraculis contumacissime tamen recusabant, dirissimisque verum DEUM blasphemis, si non palam, at occulte inceslebant, eiusq; cultores odiis prosequentes acerrimis, quibus quibus possent modis, affligere non desistebant. Hæc, & quæ recenseri possent alia, barbaros in provincias Romanorum immiserunt: hæc pristinas eorum vires attriverunt: hæc urbes florentissimas solo æquarunt, atque, ut in summa dicam, horrenda mala, quæ apud istius ævi Scriptores non sine stupore leguntur, in Rempublicam universa invexerunt. Profecto nunquam ullæ gentes barbaræ in Romani fines

imperii erant invasuræ, nisi Palladium ipsi suum, veram dico Pietatem, malitiose prodidissent. Documento sint Israëlitæ, quibus pollicitus est DEUS, si dicto audientes ipsi fuissent, se non modo hostibus eorum hostem fore, illosque terrore perculsurum, sed & tribus festis solemnibus, quibus convenire in eo loco, quem ipse cultui sacro destinaturus esset, iuberentur, vicinos populos cohibiturum, ne in fines ipsorum impressionem facere audeant. v. *Exod.* 23, 22. seqq. & 34, 24. *Psal.* 81, 14. Huic vero promissioni fidem extitisse, historia sacra plurimis testimoniis confirmat, unde liquet, nullos unquam hostes, quamvis potentissimos, damnum afferre Israëlitis valuisse, quamdiu hi omnia sua consilia & facta ad DEVM retulerunt; simulatque vero fictitiis fervire Diis, liberaque vitiis fræna laxare cœperant, superatos, in potestatemque ac servitutem externorum esse redactos. Verissime igitur lactei Doctor oris Lactantius (*de Ira DEI*, c. 13.) *Timor DEI*, ait, *solus est, qui custodit hominum inter se societatem, per quem vita ipsa sustinetur, munitur, gubernatur.* Utinam, o utinam, nos Germani bello præsentis studiosius ad animum ista re-

fe-

ferentes, à vitiis & impietate serio averſi,
DEVM noſtrum pietate haud ficta in poſte-
rum coleremus! Sola hæc, ſola, inquam,
arma illa ſunt, quibus feroces & *Deumdxs*
barbarorum hoſtium ſpiritus contundere,
& ſtabilem patriæ pacem tranquillitatemque
poſſumus reparare. Hoc etiam atque etiam
optamus, hoc à DEO quotidianis precibus
expetimus. At quoniam diverſa omnia in-
terim fieri animadvertimus, ne ſclerum
contumaciæ inexorabilis immineat Adra-
ſtea, verentes, cum omnium maxime in-
terſit, Adoleſcentibus virtute & doctrina
præſtantibus, qui brevi in Academiam hinc
diſceſſuri, Scholæ atque Patronis ſuis vale
conſtituerunt dicere, Pietatis patrocinium
ad noſtros delegavimus. Itaque I. IOAN-
NES PETRVS GROS, *Halleniſis*, demonſtra-
re conabitur, *quam neceſſaria homini, &*
eximie conveniens virtus ſit Pietas. II. PHI-
LIPPVS HENRICVS GRATIANVS, *Gailndorſa-*
Limpurgicus, *obſtacula ſive impedimenta,*
quæ pleroſque à Pietate hodie avertunt, & oſten-
det, & removebit. III. IOANNES MEL-
CHIOR SIBER, *Halleniſis*, *elegante Chria iuven-*
tutem ad alacre Pietatis ſtudium, maximas cum-
primis utilitates eius enarrando, exſtimulabit.
Quam telam à priori cœptam IV. ANDREAS

Gg 5

IACO-

IACOBVS WENGER, filius meus, pertexens, debitum Gymnasio & Mæcenatibus vale dicet, ac decenti gratiarum actione panegyrim solvet. (*) Vos, apud quoscunque Pietas aliquo adhuc in pretio est, oramus, obsecramus, conatibus uti nostris favere, & ad benevole audiendos oratores nostros, proximi diei ♂ (17. huius mensis) hora 2. pomerid. in Auditorio novo frequentes coire dignemini. Si qua minus docte elaborateque dicentur, ætatis excusationem à candidis & peritis harum rerum arbitris facile impetraturos speramus. Hallis Suevorum, d. 15. Cal. Mart. An. 1691.

II. ORA-

(*) An conclusiones Programmatum, si hæc recuduntur, repetendæ sint, non unum omnium est iudicium. Nos Cel. Io. Henr. à Seelen, Sacrae Theol. Lic. & Rect. Gymn. Lubec. sententiam hic & in posterum sequi nulli dubitamus, qui in præf. secundæ editioni Selectorum literariorum præmissa: „ Ipsas quoque, inquit, Programmatum conclusiones non omittendas, „ sed retinendas esse duxi, ut conservaretur „ memoria publicorum, quos olim etiam iuvabit meminisse, laborum, quibus præluserunt. Hinc ne opus quidem esse arbitror, „ institutum hoc magnorum virorum exemplis, facile dandis, tueri. Prudentibus, scio, „ haud displicebit; imprudentes non moror, „ Hæc ille. Cæterum de b. MELCH. WENGERO confer, quæ Fasc. I. p. 19. diximus.

II.

ORATIO (a)

De

Praemiis, quae olim bonis literis harumque cultoribus decreta atque collata sunt.

ARGUMENTVM.

Multi contemnunt hodie studia humanitatis. Quia vel non assequuntur. Vel non ad quæstum facere vident. Cum tamen eorum magna

(a) Equidem non publice recitata a me est hæc Oratio sive Declamatio, sed est fructus illius collegii, cuius in primo huius Sylloges Fasciculo, Sect. VIII. p. 185. gratam feci mentionem. Ut vero in lucem protrahere audeam, lectio elegantissimæ orationis Viri Cel. Io. CHRISTOPHORI COLERI de multiplici humaniorum literarum abusu, in secundo Fasc. p. 276. mihi iam laudatæ, effecit. Cum qua conferri possunt, præter nonnullas, quas Cl. KAPPIVS Parti primæ Orationum Virorum clarissimorum inseruit, sequentes orationes, quas Viri dudum celeberrimi ediderunt; IAC. FACCIOLATI oratio ad humanitatem, Lipsiæ